

DOI: <https://doi.org/10.26565/1992-4224-2025-44-11>

УДК (UDC): 502/504:711.4(477.74)

I. M. СІРУК, PhD (Екологія),
старший викладач кафедри екології
e-mail: cranberry2204@gmail.com ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-9914-8109>
Поліський національний університет,
бульвар Старий 7, м. Житомир, 10008, Україна

ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ЗДОВБИЦЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Мета. Аналіз основних екологічних проблем Здовбицької територіальної громади Рівненської області та практичні шляхи їх вирішення в контексті сталого розвитку.

Методи. Аналітичний метод, статистичний, соціологічне опитування, системний аналіз

Результати. Встановлено, що найбільш актуальними екологічними проблемами громади є забруднення атмосферного повітря автотранспортом і діяльністю промислових підприємств, несанкціоновані сміттєзвалища, недостатня кількість сучасних полігонів для відходів, погіршення якості поверхневих і ґрунтових вод, пилове забруднення територій унаслідок видобутку корисних копалин, а також деградація зелених насаджень. Виявлено низький рівень екологічної свідомості населення, що зумовлює слабку підтримку природоохоронних ініціатив. На основі аналізу запропоновано шляхи вирішення зазначених проблем: запровадження системи роздільного збору та вторинної переробки відходів; облаштування офіційних пунктів прийому твердих побутових відходів; модернізація очисних споруд і водовідведення; посилення екологічного моніторингу повітря та водних ресурсів; відновлення зелених зон; впровадження екопросвітницьких програм для школярів і дорослих; стимулювання бізнесу до використання екологічно безпечних технологій.

Висновки. Ефективне розв'язання екологічних проблем Здовбицької громади можливе за умови поєднання адміністративних, освітніх і економічних заходів, активної взаємодії органів місцевого самоврядування, громадськості та підприємницького сектору. Важливо забезпечити системний підхід до планування екологічної політики, спрямованої на формування безпечного, здорового та комфортного середовища проживання.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: територіальна громада, екологічні проблеми, соціологічне опитування, сталий розвиток, охорона довкілля

Як цитувати: Сірук І. М. Екологічні проблеми Здовбицької територіальної громади та шляхи їх вирішення. *Людина та довкілля. Проблеми неоекології*. 2025. Вип. 44. С. 147-158. <https://doi.org/10.26565/1992-4224-2025-44-11>

In cites: Siruk, I. M. (2025). Environmental problems of the Zdovbytsia territorial community and ways to solve them. *Man and Environment. Issues of Neoecology*, (44), 147-158. <https://doi.org/10.26565/1992-4224-2025-44-11> (in Ukrainian)

Вступ

Сучасний етап розвитку українського суспільства супроводжується активним зростанням ролі територіальних громад у забезпеченні сталого розвитку та підвищенні якості життя населення. Реформа децентралізації надала громадам розширені повноваження в управлінні природними ресурсами, організації системи поводження з відходами та здійсненні контролю за станом довкілля. Проте, попри нові можливості, значна частина громад, особливо сільських та селищних, стикається з низкою екологічних викликів,

які гальмують соціально-економічний розвиток і становлять загрозу для здоров'я населення.

Проблема полягає в тому, що екологічні аспекти на локальному рівні часто залишаються на периферії уваги як науковців, так і практиків. Особливо гострою ситуація є для невеликих громад, які стикаються з комплексом екологічних проблем: від неналежного поводження з побутовими відходами до деградації ґрунтів, забруднення водних ресурсів, атмосферного повітря, зни-

ження рівня екологічної свідомості та недостатньої інституційної спроможності вирішувати ці виклики системно [1].

Наукова література засвідчує наявність широкого кола досліджень, присвячених різним аспектам екологічної ситуації в громадах, однак підходи авторів є фрагментарними й не завжди враховують специфіку невеликих сільських територій. Так, у працях Жукова І. та Гамоцького Р. [2] основна увага приділяється урбанізованим територіям, що ускладнює перенесення їхніх висновків на сільські громади.

Концептуальні основи сталого розвитку на місцевому рівні аналізуються в роботах Рябоконя В., Фесюк О., Карпук З. та ін. [3–5], однак бракує практичних моделей адаптації цих підходів до умов малих громад.

У сфері поведінки з відходами відзначаються ґрунтовні аналітичні праці Ілляш О., Ганошенко Г., Мунько А. та ін. [6–11], проте їхній фокус переважно спрямований на загальнодержавний або регіональний рівень.

Питання гідроекологічного стану територіальних громад розкрито у дослідженнях Новицької С., Кузик І., Дмитришин Н. [12], а стан атмосферного повітря досліджували Мокін В., Дзюняк Д., Бондалетов К., Олійник В. [13]. Однак у більшості випадків відсутній комплексний підхід, що враховує взаємозв'язок природних, соціальних та економічних чинників.

Певну увагу формуванню екологічної свідомості на місцевому рівні приділено у працях Виговського Л., Виговської Т., Радея А. [14, 15], проте ці дослідження не охоплюють глибину освітніх та комунікаційних проблем на рівні малих громад.

Об'єкт та методи дослідження

Здовбицька територіальна громада Рівненського району Рівненської області (рис.1), утворена в процесі адміністративно-територіальної реформи. Загальна площа громади становить 14,9 тис. га, до її складу входить 15 населених пунктів із адміністративним центром у с. Здовбиця.

Земельний фонд громади представлений переважно сільськогосподарськими угіддями (12,7 тис. га, або 85 % території), значну частку займають ліси (1,2 тис. га), а також землі житлової та громадської забудови, водного фонду та природоохоронного призначення (табл.1). Загальна чисельність населен-

Євроінтеграційні аспекти та питання екологічної модернізації в контексті місцевого розвитку розглядають Файфура В., Бицюра Л., Андрусишин Т. та ін. [16, 17], проте їх дослідження більше стосуються стратегічного планування, ніж вирішення поточних екологічних проблем. Водночас критично бракує міждисциплінарних досліджень, що комплексно аналізують стан довкілля у невеликих громадах, інтегруючи правові, освітні, екологічні та управлінські аспекти [18].

Зарубіжні дослідження також не завжди можуть бути безпосередньо застосовані в українських реаліях. Наприклад, увага іноземних авторів [19, 20] зосереджена переважно на екологічних наслідках субурбанізації [21] та ролі освіти у формуванні екологічної культури [22, 23], що, хоч і важливо, не охоплює весь спектр проблем, притаманних громадам у процесі трансформації [24, 25].

Особливої актуальності набуває комплексний аналіз екологічних викликів у межах Здовбицької територіальної громади Рівненської області, яка є типовим прикладом невеликої громади, де поєднуються інтенсивне сільське господарство, розвинута промисловість та недостатня екологічна інфраструктура. Серед ключових проблем – забруднення повітря транспортом і підприємствами, незадовільна система поводження з твердими побутовими відходами, зниження якості водних ресурсів, пиляння доріг та низький рівень екологічної свідомості населення [26].

Метою є аналіз основних екологічних проблем Здовбицької територіальної громади й пропозицій щодо шляхів їх вирішення з урахуванням місцевої специфіки та сучасних підходів до охорони довкілля.

ня станом на 01.01.2021 року становила 11,2 тис. осіб, найбільшим населеним пунктом є с. Здовбиця (понад 5,3 тис. мешканців).

На території громади функціонує низка сільськогосподарських підприємств та фермерських господарств, зосереджена на вирощуванні зернових і технічних культур, тваринництві. Крім того, діють підприємства з видобутку корисних копалин (пісок, гравій, глини), що може мати значний вплив на стан довкілля. Важливим чинником соціального розвитку громади є освітні та культурні установи (ліцеї, гімназії, заклади дошкільної освіти, будинки культури).

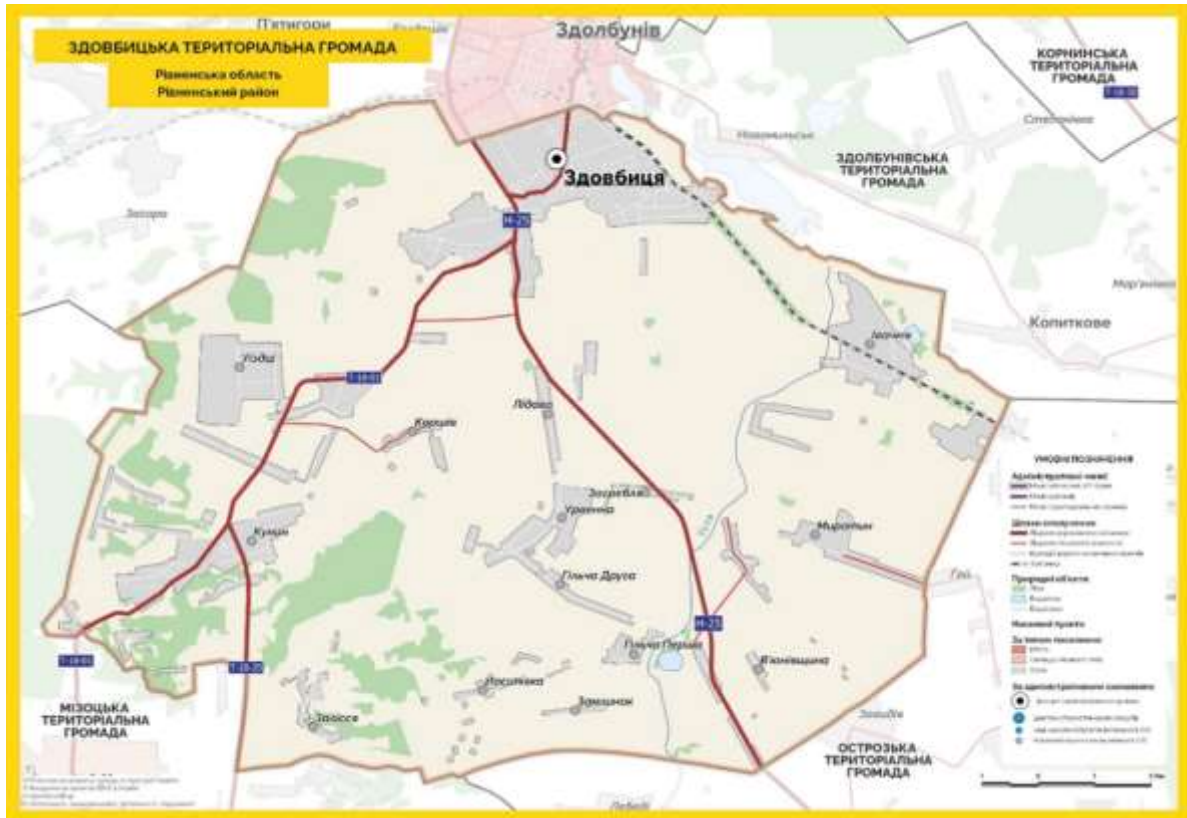

Рис.1 – Межі Здобицької територіальної громади
Fig. 1 – Borders of the Zdobych Territorial Community

Таблиця 1
Структура земельного фонду Здобицької територіальної громади
Table 1
Structure of the land fund of the Zdobych territorial community

№	Категорія земель / Land category	Площа, га / Area hectares
1	Сільськогосподарського призначення / Agricultural land	12693,763
2	Лісогосподарського призначення / Forestry land	1177,35
3	Землі промисловості, транспорту, зв'язку, енергетики оборони та іншого призначення / Land for industry, transport, communications, energy, defense and other purposes	276,00
4	Землі водного фонду / Water fund lands	225,37
5	Землі природоохоронного призначення / Nature conservation land	232,1
6	Землі житлової та громадської забудови / Residential and public development land	161,68
7	Інші землі / Other land	173,527
	Разом /Together	14939,79

При дослідженні використано комплекс методів:

- аналітичний метод – комплексне опрацювання паспорта громади, статистичних матеріалів, даних офіційних сайтів, екологічних картографічних ресурсів, а також власних узагальнень результатів соціологічного опитування та інтерв'ю з представниками місцевого самоврядування. Такий

підхід дозволив поєднати вторинні джерела інформації з первинними емпіричними спостереженнями, що підвищує наукову достовірність результатів

- соціологічний метод – проведення опитування мешканців громади щодо оцінки стану довкілля, основних екологічних проблем та очікувань від органів місцевого самоврядування;

- узагальнення та системний підхід – для формулювання висновків та пропозицій щодо шляхів вирішення виявлених проблем.

Соціологічне опитування проводилось у серпні–вересні 2024 року серед мешканців громади віком від 15 до 60 років. Вибірка становила 168 респондентів. Вибірку сформовано за принципом добровільної участі, що дозволило охопити різні вікові та соціальні групи. Більшість респондентів — у

віковій групі 26–45 років (60%), що відображає активну частину працездатного населення. Опитування здійснювалося шляхом анкетування (онлайн).

Анкета містила 10 запитань, зокрема щодо екологічних проблем, ставлення до використання засобів захисту рослин (ЗЗР), рівня обізнаності про їх безпечне застосування, готовності брати участь у природоохоронних заходах тощо.

Результати та обговорення

Екологічна ситуація у Здовбицькій територіальній громаді характеризується низкою актуальних проблем, що потребують системного вирішення. На території громади відсутні пункти автоматизованого моніторингу атмосферного повітря, тому оцінку стану здійснено за даними станцій у м. Рівне, що розташоване за 15 км від Здовбиці. Аналіз показників (PM_{2.5}, CO, формальдегід) свідчить про періодичне перевищення нормативів, що може становити ризик для здоров'я вразливих груп населення [27, 28]. Додатковим фактором забруднення є традиційне спалювання сухої рослинності навесні та восени.

Основним водним об'єктом, що впливає на стан довкілля громади, є р. Устя, яка зазнає істотного антропогенного навантаження. За даними спостережень, у воді зафіксовано перевищення ГДК за амоній-іонами у 4–6 разів, нітритами у понад 4 рази, а також недостатній вміст розчиненого кисню [29]. Це свідчить про зниження самоочисної здатності річки. На

окремих територіях громади (с. Івачкове) спостерігається дефіцит питної води та висихання колодязів.

На території громади функціонує три місця видалення відходів (с. Здовбиця (рис.2), с. Залісся (рис.3), с. Уїздці (рис.4)), два з яких паспортизовані.

Проте проблема стихійних сміттєзвалищ залишається актуальною, оскільки вони створюють локальні осередки забруднення та потребують значних фінансових ресурсів для ліквідації. Як зазначив лідер громади під час інтерв'ю, ліквідація одного такого звалища обходиться у 125 тис. грн, і наразі вже ліквідовано одне зі чотирьох виявлених.

За даними сайту ЕкоСистема на території Здовбицької територіальної громади [30] діють одинадцять підприємств (табл.2), які можуть бути потенційними забруднювачами навколишнього середовища.

У Здовбицькій територіальній громаді розробляється чотири родовища піску. Видо-

Рис. 2 – Схема розташування місця видалення відходів в с. Здовбиця
Fig. 2 – Scheme of the location of the waste disposal site in the village of Zdobychitsya

Рис. 3 – Схема розташування місця видалення відходів в с. Залісся
Fig. 3 – Scheme of the location of the waste disposal site in the village of Zalissya

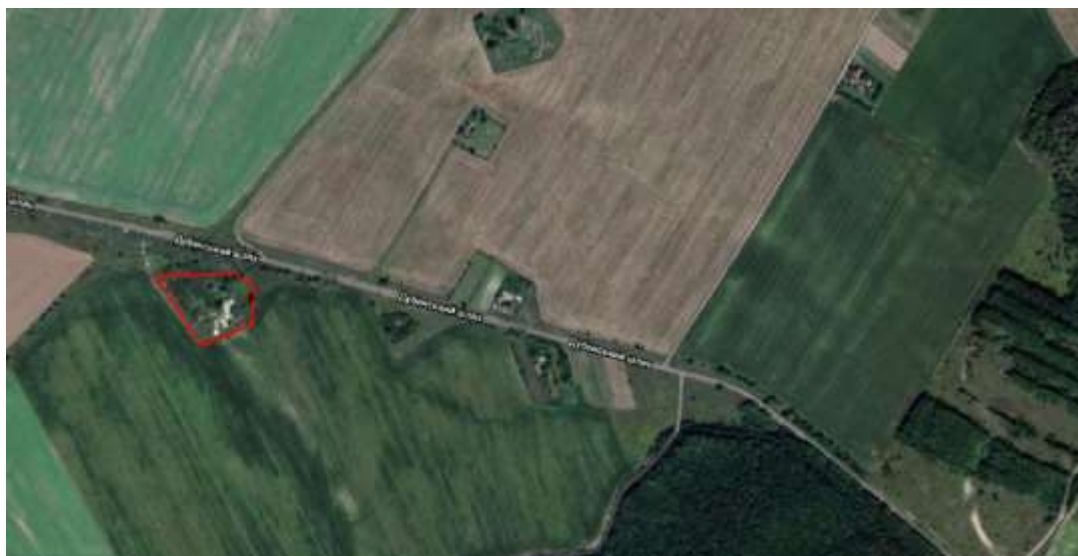

Рис. 4 – Схема розташування місця видалення відходів в с. Уїздці
Fig. 4 – Scheme of the location of the waste disposal site in the village of Uyzdki

буток супроводжується утворенням пилу та викидами від кар'єрної техніки. Хоча пилові викиди в основному локалізуються у виїмках, проблема запилення ґрунтових доріг залишається гострою.

Активне застосування мінеральних добрив і пестицидів у громаді створює ризики для якості ґрунтів, води та здоров'я населення. Недотримання санітарно-захисних зон може призвести до негативних екологічних наслідків. У громаді фіксуються спалахи поширення американського білого метелика, який уражує плоди та декоративні насадження, що призводить до їх ослаблення та загибелі.

Проведене соціологічне опитування мешканців Здовбицької територіальної громади дало змогу комплексно оцінити екологічні проблеми з позицій місцевих жителів та лідерів громади. Опитування здійснювалося в онлайн-форматі (Google-анкета), поширеній через офіційний сайт громади та сторінку у соціальних мережах. Анкетування мало на меті виявити рівень екологічної свідомості та визначити пріоритетні проблеми довкілля.

Більшість респондентів оцінили екологічний стан громади як задовільний, тоді як значна частина схильється до думки, що він є поганим. Лише незначна кількість

Таблиця 2.

Діючі підприємства на території Здовбицької територіальної громади

Table 2.

Operating enterprises in the territory of the Zdovbych United Territorial Community

№	Назва підприємства/ Company name	Адреса/ Address	Основна діяльність на території громади/ Main activity in the community
1.	ПСП "УКРАЇНА"/ PSP "UKRAINE"	35709, Рівненська обл., Здолбунівський р-н, с. Здовбиця, вул. Шосова, 267 / Rivne region, Zdolbuniv district, Zdovbytsia village, Shosova st., 267	Розведення великої рогатої худоби молочних порід/ Dairy cattle breeding
2.	ФГ "П'ЯТИГІРСЬКЕ"/ FG "PYATYHIRSKOE"	35764, Рівненська обл., Здолбунівський р-н, с. П'ятигори / Rivne region, Zdolbuniv district, village of Pyatihory	Вирощування зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур/ Growing of cereals (except rice), legumes and oilseeds
3.	ПП "КОМПАНІЯ АВТОЛЕНД"/ PP "AVTOLEND COMPANY"	35709, Рівненська обл., Здолбунівський р-н, с. Здовбиця, вул. Шосова, 95 / Rivne region, Zdolbuniv district, Zdovbytsia village, Shosova st., 95	Оптова торгівля сільськогосподарськими машинами й устаткуванням / Wholesale trade in agricultural machinery and equipment
4.	ПП ПСППП "ЗДОЛБУНІВСЬКЕ"/ PP PSPPP "ZDOLBUNIVSKE"	35709, Рівненська обл., Здолбунівський район, с. Здовбиця, вул. Глинська / Rivne region, Zdolbuniv district, Zdovbytsia village, Hlynska street	Розведення свійської птиці/ Poultry farming
5.	ФГ "НИВА"/ FG "NIVA"	35722, Рівненська обл., Здолбунівський район, с. Івачків, вул. Нова, 12 / Rivne region, Zdolbuniv district, Ivachkiv village, Nova st., 12	Вирощування зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур/ Growing of cereals (except rice), legumes and oilseeds
6.	ФГ "АГРОСІМ'Я"/ FG "AGROSIMYA"	35721, Рівненська обл., Здолбунівський р-н, с. Миротин, вул. Богдана Хмельницького, 26 / Rivne region, Zdolbuniv district, Myrotyn village, Bohdan Khmelnytskyi st., 26	Вирощування зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур/ Growing of cereals (except rice), legumes and oilseeds
7.	ФГ "ЛАВАНДА - ЛІДАВО"/ FG "LAVANDA - LIDAVO"	35715, Рівненська обл., Здолбунівський район, с. Лідаво, вул. Молодіжна, 74 / Rivne region, Zdolbuniv district, Lidavo village, Molodizhna st., 74	Вирощування зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур/ Growing of cereals (except rice), legumes and oilseeds
8.	ТОВ "ЗАХІДНА АГРОВИРОБНИЧА КОМПАНІЯ"/ LLC "WESTERN AGRICULTURAL PRODUCTION COMPANY"	11162, Житомирська обл., Овруцький р-н, село Невгоди (філія Рівненська обл., Дубенський р-н, місто Дубно) / Zhytomyr region, Ovrut district, village of Nevhody (branch of Rivne region, Dubno district, Dubno city)	Вирощування зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур/ Growing of cereals (except rice), legumes and oilseeds
9.	ТЗОВ "ПОЛЮС" ЛТД/ TZOV "POLYUS" LTD	35700, Рівненська обл., Здолбунівський р-н, місто Здолбунів, вул. Нова, 73 / Rivne region, Zdolbuniv district, Zdolbuniv city, Nova st., 73	Добування піску, гравію, глини і каоліну / Mining of sand, gravel, clay and kaolin
10.	ТОВ "ІНТЕР РЕСУРС"/ "INTER RESOURCE" LLC	35711, Рівненська обл., Здолбунівський р-н, с. Уїздці, вул. Незалежності, 35 / Rivne region, Zdolbuniv district, Uyzdtsi village, Independence st., 35	Добування піску, гравію, глини і каоліну / Mining of sand, gravel, clay and kaolin
11.	ФГ "ДАРИНКА"/ FG "DARINKA"	35722, Рівненська обл., Здолбунівський район, с. Івачків / Rivne region, Zdolbuniv district, village of Ivachkiv	Вирощування зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур / Growing of cereals (except rice), legumes and oilseeds

учасників відзначили його як добрий або чудовий (рис.5). Це свідчить про усвідомлення екологічних загроз, але водночас і про збереження потенціалу для покращення ситуації.

Основною причиною екологічних проблем Здовбицької територіальної громади на думку опитаних респондентів є низький рівень екологічної свідомості.

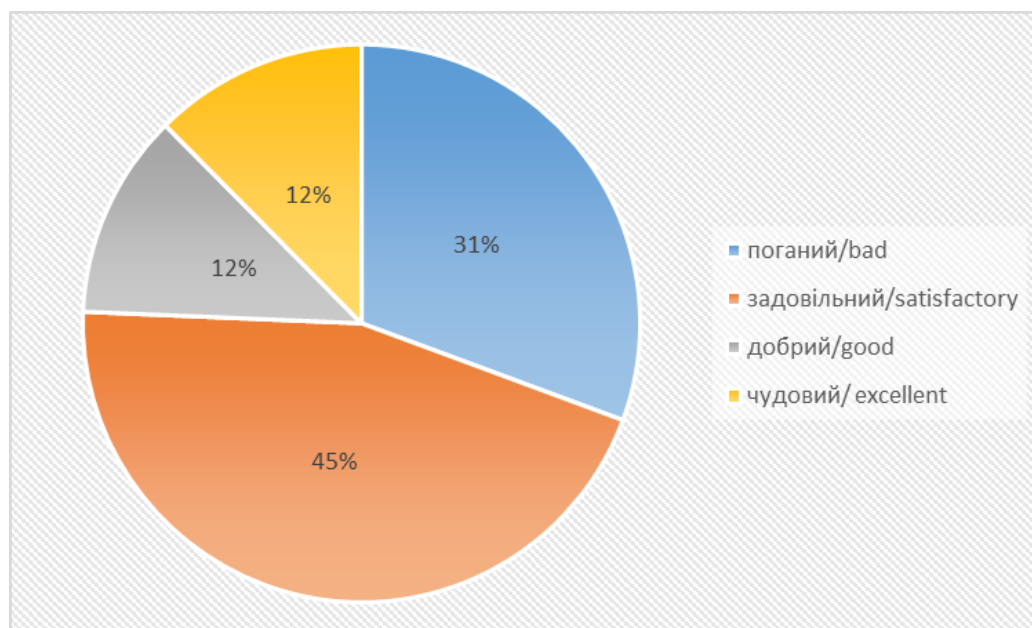

Рис.5 – Опитування респондентів щодо екологічного стану Здовбицької територіальної громади
Fig. 5 – Survey of respondents on the environmental condition of the Zdovych territorial community

За результатами анкетування та інтерв'ювання мешканців громади виявлено коло екологічних викликів (табл.3.), що найбільш турбують:

- *несанкціоноване вивезення та накопичення побутових відходів*, відсутність належної інфраструктури для їх збору та сортування;
- *забруднення річок і зниження рівня води у колодязях*, що створює дефіцит якісної питної води;
- *забруднення атмосферного повітря*, особливо через масове спалювання сухої рослинності населенням;
- *пилкове забруднення від видобувної діяльності*, оскільки на території громади функціонують кілька кар'єрів, а рух важкої техніки призводить до пиління ґрунтових доріг;
- *біологічні загрози*, зокрема поширення гусені американського білого метелика, яка уражує зелені насадження.

За оцінками опитаних мешканців, головними причинами екологічних проблем є:

- низький рівень екологічної свідомості громадян (схильність до спалювання рослинності, недотримання правил поводження з відходами);

- діяльність підприємств, розташованих на території громади (забруднення водних ресурсів, утворення пилу);
- наслідки глобальної зміни клімату, що проявляються у висиханні колодязів та зменшенні водності річок.

Незважаючи на значні виклики, частина жителів громади виявляє готовність до екологічно відповідальної поведінки: вони сортують сміття, збирають батарейки, не спалюють суху траву, беруть участь у толоках.

Респонденти також висловили пропозиції щодо шляхів подолання екологічних проблем, серед яких домінують: підвищення рівня екологічної освіти та просвіти, посилення адміністративної відповідальності за порушення природоохоронного законодавства, упровадження системи роздільного збору побутових відходів і розширення зелених зон.

Отримані результати підтверджують необхідність активізації інформаційно-просвітницької роботи серед населення, зокрема щодо безпечного та науково обґрунтованого використання засобів захисту рослин (ЗЗР), що сприятиме зменшенню хімічного навантаження на довкілля та підвищенню ефективно-

Таблиця 3

**Екологічні проблеми, що найбільше турбують мешканців громади
(за результатами соціологічного опитування)**

Table 3

**Environmental problems that most concern community residents
(according to the results of a sociological survey)**

№	Екологічна проблема громади/ Community environmental problem	Частка мешканців, яких турбує проблема (%)? Share of residents concerned about the problem (%)
1	Розорювання прибережних захисних смуг, заплавлених земель, лугів, сінокосів, пасовищ/ Plowing of coastal protection strips, floodplains, meadows, hayfields, pastures	9,7
2	Знищення лісів та лісосмуг/ Destruction of forests and forest belts	39,4
3	Зниження рівня води водних об'єктів, в тому числі зниження рівня води у колодязях, забруднення річок/ Lowering of water levels in water bodies, including lowering of water levels in wells, pollution of rivers	49,7
4	Забруднення навколишнього середовища по причині господарської діяльності аграрних та інших підприємств/ Environmental pollution due to the economic activities of agricultural and other enterprises	48,4
5	Деградація ґрунтів/soil degradation	10,3
6	Забруднення атмосферного повітря, у тому числі через спалювання сухої трави/ Air pollution, including from burning dry grass	43,3
7	Забруднення навколишнього середовища рідкими та твердими побутовими відходами/ Environmental pollution by liquid and solid household waste	33,5
8	Несакціоноване вивезення сміття мешканцями громади/ Unsanctioned garbage removal by community residents	57,4
9	Відсутність контейнерів для збору сміття в громаді/ Lack of garbage collection containers in the community	64,5

сті боротьби з біологічними загрозами, зокрема американським білим метеликом.

Водночас значна частина опитаних мешканців Здовбицької територіальної громади

ді зізналася, що не роблять жодних дій для покращення стану довкілля, що підтверджує потребу у підвищенні рівня екологічної освіти та просвітництва.

Висновки

Дослідження дало змогу виявити коло найбільш актуальних екологічних проблем Здовбицької територіальної громади. До них належать:

- несанкціоноване вивезення та накопичення побутових відходів;
- забруднення поверхневих та підземних вод, зокрема зниження рівня води у колодязях і погіршення якості води р. Устя;
- забруднення атмосферного повітря, особливо внаслідок спалювання сухої рослинності;
- локальне забруднення довкілля внаслідок роботи кар'єрів та інтенсивного руху вантажної техніки;

– поширення карантинних шкідників, зокрема американського білого метелика.

Для покращення екологічної ситуації доцільним є реалізація таких напрямів:

Управління відходами: створення сучасної системи роздільного збору, сортування та утилізації ТПВ, ліквідація стихійних сміттєзвалищ, посилення контролю та відповідальності за порушення правил поводження з відходами.

Охорона водних ресурсів: моніторинг якості поверхневих і підземних вод, облаштування та відновлення джерел, очищення та розчищення русла р.Устя, запровадження природоорієнтованих методів очищення стоків.

Поліпшення якості повітря: просвітницька робота серед населення щодо шкоди від спалювання рослинності, організація альтернативного способу утилізації рослинних решток (компостування), створення громадської системи моніторингу якості повітря.

Регулювання впливу видобувної діяльності: облаштування доріг із твердим покриттям для зменшення пиляння, висадження захисних зелених насаджень, контроль за дотриманням природоохоронного законодавства підприємствами.

Збереження біорізноманіття: проведення своєчасних заходів боротьби з американою білим метеликом (механічних,

біологічних, локально – хімічних), розширення площ зелених насаджень та лісосмуг.

Формування екологічної свідомості населення: проведення еколого-освітніх заходів, організація шкільних та молодіжних ініціатив, стимулювання громадської участі у толоках та природоохоронних акціях.

Системне вирішення екологічних проблем Здовбицької громади можливе лише за умови поєднання зусиль органів місцевого самоврядування, підприємств і самих мешканців. Реалізація запропонованих заходів сприятиме покращенню стану довкілля, підвищенню якості життя населення та формуванню основ сталого розвитку територіальної громади.

Конфлікт інтересів

Автор заявляє, що конфлікту інтересів щодо публікації цього рукопису немає. Крім того, автор повністю дотримувався етичних норм, включаючи плагіат, фальсифікацію даних та подвійну публікацію.

В роботі не використано ресурс штучного інтелекту.

Список використаної літератури

1. Serohin V., Serohina S., Bodrova I., Hrytsenko H., Omelianenko O. The Potential of Territorial Communities as a Factor of Socio-Environmental Development of Territories. *Wseas Transactions on Environment and Development*, 2023. Vol. 19. P. 197-206. <https://doi.org/10.37394/232015.2023.19.17>
2. Жукова О. Г., Гамоцький Р. О. Оцінка екологічних ризиків при будівництві на урбанізованих територіях. Зелене будівництво: Матеріали І Міжнародної науково-практичної конференції. Миколаїв: Видавець Торубара В.В., 2019. С.159-160.
3. Рябоконь В. П. Децентралізація – шлях до розвитку сільських територій в Україні. *Економіка АПК*. 2020. № 1. С. 50–60. <https://doi.org/10.32317/2221-1055.202001006>
4. Фесюк В. О., Карпюк З. К., Шуліковський С. В. Проблеми та перспективи екологічно безпечного стійкого розвитку Ковельської територіальної громади. *Ukrainian Journal of Natural Sciences*. 2023. № 3. С. 199–212. <https://doi.org/10.32782/naturaljournal.3.2023.199-212>
5. Мельник Л. Г. *Основи стійкого розвитку*: навч. посіб. Суми: ВТД «Університетська книга», 2009. 654 с.
6. Ілляш О. Е., Ганошенко Г. В. Аналіз сучасних практик поводження з побутовими відходами: європейський досвід менеджменту існуючих звалищ. *Екологічні науки*. 2025. № 3(60). С. 162–167. <https://doi.org/10.32846/2306-9716/2025.eco.3-60.30>
7. Мунько А. Ю., Трещов М. М. Управління відходами як інструмент інтеграції екологічної політики та сталого розвитку на місцевому рівні. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2025. № 4(25). URL: <https://dspace.dsau.dp.ua/handle/123456789/12260> (дата звернення: 19.03.2025).
8. Файфура В. В., Горун М. В., Бицюра Л. О., Управління відходами в контексті екологічної модернізації розвитку територіальних громад. *Регіональні аспекти розвитку продуктивних сил України*. 2021. Вип. 26. С. 72–79. <https://doi.org/10.35774/rarrrpsu2021.26.072>
9. Токарчук Д. М., Пронько Л. М. Особливості утворення відходів на сільських територіях і методика розробки програми поводження з ними. *Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2023. № 3(65). С. 21–41. <https://doi.org/10.37128/2411-4413-2023-3-2>
10. Ліман А. М., Хандогіна О. В. Аналіз факторів виникнення стихійних сміттєзвалищ в Україні. *Перспективи розвитку територій: теорія і практика*: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. Харків, 22–23 листопада. 2018 р. Харків: ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2018. 416 с.
11. Децентралізація. Офіційний сайт. URL: <http://decentralization.gov.ua> (дата звернення: 19.03.2025).
12. Новицька С., Кузик І., Дмитришин Н. Гідроєкологічні проблеми та якість поверхневих вод Хоростківської територіальної громади. *Theoretical and empirical scientific research: concept and trends*. Oxford–Vinnytsia, 2023. С. 110–113. <https://doi.org/10.36074/logos-23.06.2023.31>
13. Мокін В. Б., Дзюняк Д. Ю., Бондалетов К. О., Олійник В. В. Метод і технологія моніторингу стану атмосферного повітря за допомогою універсальної інформаційно-вимірювальної системи з використанням мобільних пристроїв. *Наукові праці ВНТУ*. 2015. № 4. URL: <https://praci.vntu.edu.ua/index.php/praci/article/view/456/454>
14. Виговський Л. А., Виговська Т. В. Світогляд як системоформуючий чинник у процесі формування екологічної свідомості особистості. *Університетські наукові записки*. 2016. № 3. С. 333–341. URL: <http://old.univer.km.ua/visnyk/1586.pdf>

15. Радей А. С. Екологічна свідомість і культура: теоретико-методологічний аспект. *Вісник НТУУ «КПІ». Філософія. Психологія. Педагогіка*. 2008. № 3(24). С. 74–78. URL: <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/8812>
16. Файфура В. В., Бицюра Л. О., Андрусишин Т. В., Петришин Н. І. Екологічна модернізація розвитку територіальних громад в контексті переходу до «зеленої» економіки. *Інноваційна економіка*. 2022. № 4(92). С. 74–79. <https://doi.org/10.37332/2309-1533.2022.4>
17. Патинська-Попета М. М. Євроінтеграційні перспективи управління фінансовим потенціалом сталого розвитку територіальних громад. *Науковий погляд: економіка та управління*. 2021. № 5(75). С. 24–32. <https://doi.org/10.32836/2521-666x/2021-75-4>
18. Стегней М. І. Екологічні пріоритети розвитку сільських територій. *Економіка та держава*. 2015. № 1. С. 17–21. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecde_2015_1_6
19. Ribeiro J. C., da Silva F. A., Santos M. P. Sustainable Development in Rural Territories within the Last Decade: A Review of the State of the Art. *Heliyon*, 2023. Vol. 9. No. 12. e21165. <https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2023.e21165>
20. Monzón-Reyes B. L., González-Moreno H. R., Month A. E. Á., Peralta Vega A. J., Ballut-Dajud G., Sandoval Herazo L. C. Wastewater Management Strategies in Rural Communities Using Constructed Wetlands: The Role of Community Participation. *Earth*, 2025. Vol. 6. No. 2. 18. <https://doi.org/10.3390/earth6020018>
21. Hlaváček, P., Kopáček, M., & Horáčková, L. Impact of suburbanisation on sustainable development of settlements in suburban spaces: Smart and new solutions. *Sustainability*. 2019. Vol. 11. No. 24. 7182. <https://doi.org/10.3390/su11247182>
22. Hoi Huynh Tan. Environmental education for the sustainable development of suburban communities in Ho Chi Minh City. The International Conference on Innovation, Modern Applied Science & Environmental Studies (ICIES2020), 2021, Vol. 234, P. 1–5. <https://doi.org/10.1051/e3sconf/202123400057>
23. Aguirre P., Oliveira M., Andrade F. Sustainable Territorial Development in the Semi-Arid Region: Socio-Economic and Environmental Analysis of Irecê Territory (Bahia, Brazil). *Research, Society and Development*, 2025, Vol. 14, No. 2, e2851424982. <https://doi.org/10.33448/rsd-v14i2.4982>
24. Mebratu D. Sustainability and Sustainable Development: Historical and Conceptual Review. *Environmental Impact Assessment Review*, 2000, Vol. 20. No. 6. P. 493–520. [https://doi.org/10.1016/S0305-9006\(00\)00003-9](https://doi.org/10.1016/S0305-9006(00)00003-9)
25. Fernández-Jesús M., Brandon D., Barnes A., Dinis R. F. Communities Reclaiming Power and Social Justice in the Face of Climate Change. *Community Psychology in Global Perspective*, 2020. Vol. 6. No. 2/2. P. 1–21. <https://doi.org/10.1285/i24212113v6i2-2p1>
26. Гулак О. В., Курило В. І., Ладиченко В. В., Піддубний О. Ю. Реалізація управлінської компетенції територіальної громади у сфері екологічних відносин. *Наукові записки Львівського університету бізнесу і права*. 2023. № 38. С. 448–453. URL: <https://nzlubp.org.ua/index.php/journal/article/view/975>
27. Деякі питання здійснення державного моніторингу в галузі охорони атмосферного повітря : постанова Кабінету Міністрів України від 14 серпня 2019 р. № 827. Київ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/827-2019-%D0%BF#Text> (дата звернення: 03.02.2024)
28. Якість повітря в Україні онлайн: карта моніторингу. *SaveEcoBot*. URL: <https://www.saveecobot.com/maps> (дата звернення: 09.09.2025)
29. Моніторинг та екологічна оцінка водних ресурсів України. URL: <http://monitoring.davr.gov.ua/EcoWaterMon/GDKMap/Index> (дата звернення: 01.09.2025).
30. ЕкоСистема. URL: <https://map.mepr.gov.ua/pollutants> (дата звернення: 12.09.2025)

Отримано: 10.09.2025 / Переглянуто: 24.10.2025 / Прийнято: 14.11. 2025 / Опубліковано: 30.12. 2025

I. M. SIRUK, PhD (Ecology)

Senior Lecturer of the Department of Ecology

e-mail: cranberry2204@gmail.com

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-9914-8109>

Polissia National University,

7, Staryy Boulevard, Zhytomyr, 10008, Ukraine

ENVIRONMENTAL PROBLEMS OF THE ZDOVBYTSIA TERRITORIAL COMMUNITY AND WAYS TO SOLVE THEM

Purpose. To analyze the environmental problems of the Zdovbytsia United Territorial Community (Rivne region, Ukraine) and to propose practical solutions for their resolution in the context of sustainable development.

Methods. Analytical approach, statistical, sociological, systematic analysis.

Results. It was found that the most pressing environmental issues of the community include air pollution from vehicles and industrial enterprises, unauthorized landfills, insufficient modern waste disposal sites, deterioration of surface and groundwater quality, dust pollution from mineral extraction activities, and degradation of green spaces. A low level of environmental awareness among residents was identified, leading to weak support for environmental initiatives. Based on the analysis, the following solutions were proposed: implementation of separate collection and recycling systems for waste; establishment of official waste reception points; modernization of wastewater treatment facilities; enhancement of environmental monitoring of air and water resources; restoration of green zones; introduction of environmental education programs for students and adults; and encouragement of businesses to adopt environmentally friendly technologies.

Conclusions. Effective resolution of the environmental problems in the Zdovbytsia community is possible through the combination of administrative, educational, and economic measures, as well as active cooperation between local authorities, the public, and the business sector. It is essential to ensure a systematic approach to environmental policy planning aimed at creating a safe, healthy, and comfortable living environment.

KEYWORDS: territorial community, environmental problem, sociological survey, sustainable development, environmental protection

Conflict of interest

The author declares no conflict of interest regarding the publication of this manuscript. Furthermore, the author has fully adhered to ethical norms, including avoiding plagiarism, data falsification, and duplicate publication.

The work does not use artificial intelligence resources.

References

1. Serohin, V., Serohina, S., Bodrova, I., Hrytsenko, H., & Omelianenko, O. (2023). The Potential of Territorial Communities as a Factor of Socio-Environmental Development of Territories. *Wseas Transactions on Environment and Development*, 19, 197-206. <https://doi.org/10.37394/232015.2023.19.17>
2. Zhukova, O. H., & Hamotskyi, R. O. (2019). Assessment of environmental risks during construction in urbanized areas. In *Green building : Proc. of the Scient. and Pract. Conf.* (pp. 159–160). Mykolaiv: Publisher Torubara V.V. (in Ukrainian)
3. Riabokon, V. P. (2020). Decentralization – the way to the development of rural areas in Ukraine. *Ekonomika APK*, (1), 50–60. <https://doi.org/10.32317/2221-1055.202001006> (in Ukrainian)
4. Fesiuk, V. O., Karpiuk, Z. K., & Shulikovskiy, S. V. (2023). Problems and prospects of environmentally safe sustainable development of the Kovel territorial community. *Ukrainian Journal of Natural Sciences*, (3), 199–212. <https://doi.org/10.32782/naturaljournal.3.2023.199-212> (in Ukrainian)
5. Melnyk, L. H. (2009). *Fundamentals of sustainable development*. Sumy: Universytetska knyha. (in Ukrainian)
6. Illiash, O. E., & Hanoshenko, H. V. (2025). Analysis of modern practices of municipal waste management: European experience in landfill management. *Ekologichni Nauky*, 3(60), 162–167. <https://doi.org/10.32846/2306-9716/2025.eco.3-60.30> (in Ukrainian)
7. Munko, A. Yu., & Treshchov, M. M. (2025). Waste management as an instrument of integrating environmental policy and sustainable development at the local level. *Derzhavne Upravlinnia: Udoskonalennia ta Rozvytok*, 4(25). <https://dspace.dsau.dp.ua/handle/123456789/12260> (in Ukrainian)
8. Faifura, V. V., Horun, M. V., & Bytsiura, L. O. (2021). Waste management in the context of ecological modernization of territorial communities' development. *Regional Aspects of Development of Productive Forces of Ukraine*, 26, 72–79. <https://doi.org/10.35774/rarrpsu2021.26.072> (in Ukrainian)
9. Tokarchuk, D. M., & Pronko, L. M. (2023). Features of waste generation in rural areas and methodology for developing waste management programs. *Economy, finances, management: Topical issues of science and practical activity*. 3(65), 21–41. <https://doi.org/10.37128/2411-4413-2023-3-2> (in Ukrainian)

10. Liman, A. M., & Khandohina, O. V. (2018). Analysis of factors of spontaneous landfill formation in Ukraine. In *Perspectives of Territorial Development: Theory and Practice: Proceedings of the All-Ukrainian Scientific and Practical Conference* (pp. 1–416). Kharkiv: O. M. Beketov National University of Urban Economy.
11. Decentralization. Official site. (2025, March 19). <http://decentralization.gov.ua> (in Ukrainian)
12. Novytska, S., Kuzyk, I., & Dmytryshyn, N. (2023). Hydroecological problems and surface water quality of the Khorostkiv territorial community. In *Theoretical and Empirical Scientific Research: Concept and Trends* (pp. 110–113). Oxford–Vinnytsia. <https://doi.org/10.36074/logos-23.06.2023.31> (in Ukrainian)
13. Mokin, V. B., Dziuniak, D. Yu., Bondaliotov, K. O., & Oliinyk, V. V. (2015). Method and technology for monitoring atmospheric air quality using a universal information-measuring system based on mobile devices. *Scientific Works of VNTU*, (4). <https://praci.vntu.edu.ua/index.php/praci/article/view/456/454> (in Ukrainian)
14. Vyhovskyi, L. A., & Vyhovska, T. V. (2016). Worldview as a system-forming factor in the process of shaping an individual's environmental consciousness. *The University Scientific Notes*, (3), 333–341. <http://old.univer.km.ua/visnyk/1586.pdf> (in Ukrainian)
16. Radei, A. S. (2008). Environmental consciousness and culture: Theoretical and methodological aspect. *Bulletin of NTUU "KPI". Philosophy. Psychology. Pedagogy*, 3(24), 74–78. <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/8812> (in Ukrainian)
17. Faifura, V. V., Bytsiura, L. O., Andrusyshyn, T. V., & Petryshyn, N. I. (2022). Ecological modernization of the development of territorial communities in the context of the transition to a green economy. *Innovatsiina Ekonomika*, 4(92), 74–79. <https://doi.org/10.37332/2309-1533.2022.4> (in Ukrainian)
18. Patynska-Popeta, M. M. (2021). European integration prospects for managing the financial potential of sustainable development of territorial communities. *Scientific View: Economics and Management*, 5(75), 24–32. <https://doi.org/10.32836/2521-666x/2021-75-4> (in Ukrainian)
19. Stehnei, M. I. (2015). *Ecological priorities for rural areas development*. *Ekonomika ta Derzhava*, (1), 17–21. http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecde_2015_1_6
20. Ribeiro, J. C., da Silva, F. A., & Santos, M. P. (2023). Sustainable development in rural territories within the last decade: A review of the state of the art. *Heliyon*, 9(12), e21165. <https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2023.e21165>
21. Monzón-Reyes, B. L., González-Moreno, H. R., Month, A. E. Á., Peralta Vega, A. J., Ballut-Dajud, G., & Sandoval Herazo, L. C. (2025). Wastewater management strategies in rural communities using constructed wetlands: The role of community participation. *Earth*, 6(2), 18. <https://doi.org/10.3390/earth6020018>
22. Hlaváček, P., Kopáček, M., & Horáčková, L. (2019). Impact of suburbanisation on sustainable development of settlements in suburban spaces: Smart and new solutions. *Sustainability*, 11(24), 7182. <https://doi.org/10.3390/su11247182>
23. Hoi Huynh Tan. (2021). Environmental education for the sustainable development of suburban communities in Ho Chi Minh City. In *The International Conference on Innovation, Modern Applied Science & Environmental Studies (ICIES2020)* (Vol. 234, pp. 1–5). <https://doi.org/10.1051/e3sconf/202123400057>
24. Aguirre, P., Oliveira, M., & Andrade, F. (2025). Sustainable territorial development in the semi-arid region: Socio-economic and environmental analysis of Irecê territory (Bahia, Brazil). *Research, Society and Development*, 14(2), e2851424982. <https://doi.org/10.33448/rsd-v14i2.4982>
25. Mebratu, D. (2000). Sustainability and sustainable development: Historical and conceptual review. *Environmental Impact Assessment Review*, 20(6), 493–520 [https://doi.org/10.1016/S0305-9006\(00\)00003-9](https://doi.org/10.1016/S0305-9006(00)00003-9)
26. Fernández-Jesús, M., Brandon, D., Barnes, A., & Dinis, R. F. (2020). Communities reclaiming power and social justice in the face of climate change. *Community Psychology in Global Perspective*, 6(2/2), 1–21. <https://doi.org/10.1285/i24212113v6i2-2p1>
27. Hulak, O. V., Kurylo, V. I., Ladychenko, V. V., & Piddubnyi, O. Yu. (2023). Implementation of the management competence of the territorial community in the field of environmental relations. *Scientific Notes of Lviv University of Business and Law*, (38), 448–453. Retrieved from <https://nzlulp.org.ua/index.php/journal/article/view/975> (in Ukrainian)
28. Some issues of state monitoring in the field of atmospheric air protection (2019, August 14). *Cabinet of Ministers of Ukraine. Resolution No. 827*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/827-2019-%D0%BF#Text> (in Ukrainian)
29. Air quality in Ukraine online: Monitoring map. (2025, September 9). SaveEcoBot. Retrieved from <https://www.saveecobot.com/maps> (in Ukrainian)
30. Monitoring and ecological assessment of water resources of Ukraine. (2025, September 01). <http://monitoring.davr.gov.ua/EcoWaterMon/GDKMap/Index> (in Ukrainian)
31. EcoSystem. (2025, September 12). Retrieved from <https://map.mepr.gov.ua/pollutants> (in Ukrainian)

Submission received: 10.09.2025 / Revised: 24.10.2025 / Accepted: 14.11. 2025 / Published: 30.12. 2025